

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Іванова О. Ю.

Обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення вдосконалення податково-бюджетних відносин. Запропоновано методичний підхід до вдосконалення системи податково-бюджетних відносин, який включає підготовчий, аналітичний, забезпечувальний та заключний блоки. Методичний підхід базується на визначенні відповідності чинної системи податково-бюджетних відносин критеріям ефективності та узгодженості інтересів держави й регіонів; виявленні напрямів, методів та інструментів удосконалення, що відповідають обмеженням; розробці та обґрунтуванні рекомендацій щодо вдосконалення міжбюджетних відносин та їх законодавчого забезпечення. Визначено склад та зміст системи критеріїв ефективності податково-бюджетних відносин.

Ключові слова: податково-бюджетні відносини, методичний підхід, критерії ефективності, інструменти.

.....

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ НАЛОГОВО-БЮДЖЕТНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Иванова О. Ю.

Обосновано теоретико-методическое обеспечение совершенствования налогово-бюджетных отношений. Предложен методический подход к совершенствованию системы налогово-бюджетных отношений, который включает подготовительный, аналитический, обеспечивающий и заключительный блоки. Методический подход базируется на определении соответствия действующей системы налогово-бюджетных отношений критериям эффективности и согласованности интересов государства и регионов; выявлении направлений, методов и инструментов совершенствования, соответствующих ограничениям; разработке и обосновании рекомендаций по совершенствованию межбюджетных отношений и их законодательного обеспечения. Определены состав и содержание системы критериев эффективности налогово-бюджетных отношений.

Ключевые слова: налогово-бюджетные отношения, методический подход, критерии эффективности, инструменты.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE FISCAL AND BUDGET RELATIONS SYSTEM IMPROVEMENT

O. Ivanova

The theoretical and methodical support of the budget and fiscal relations improvement has been substantiated. A methodical approach to the improvement of budget and fiscal relations has been offered, which includes preparatory, analytical, providing and final blocks, and is based on the determination of compliance of the current system of the budget and fiscal relations with criteria of effectiveness and consistency of state and regions' interests; identifying the directions, methods and tools of improvement which meet the limits; developing and justifying recommendations for improvement of intergovernmental relations and their legislative support. The composition and content of the system performance criteria of budget and fiscal relations have been defined.

Keywords: budget and fiscal relations, methodical approach, performance criteria, tools.

Дана стаття підготовлена в рамках виконання наукової роботи за грантом НАН України з теми "Формування потенціалу сталого розвитку регіонів України в контексті реалізації економічних реформ".

Стійкий розвиток національної економіки залежить від низки факторів, які впливають на ефективність державного регулювання, показники соціально-економічного розвитку регіонів, позицію держави на міжнародній арені. Одним із внутрішніх факторів є державне регулювання у сфері регіонального розвитку. Ефективне управління даним фактором дозволяє зміцнити позиції регіонів задля забезпечення конкурентоспроможності держави, раціонального використання бюджетних ресурсів та стратегічного потенціалу регіонів.

Дослідження податково-бюджетних відносин регіонів та центру, а також регіонального розвитку викладено в наукових працях І. Алексєєва, О. Амоші, І. Бланка, О. Василюка, З. Варналія, В. Гейця, Б. Данилишина, М. Долішнього, Т. Єфименко, В. Єременко, В. Загорського, Ю. Іванова, Б. Кваснюка, О. Кузьміна, І. Луніної, А. Мокія, А. Соколовської, Дж. Стігліца, В. Столярова, Ч. Тібу, В. Чижової, М. Чумаченка та ін. Незважаючи на значну дослідженість даних питань, залишається низка невирішених проблем щодо забезпечення регіонального розвитку на основі вдосконалення податково-бюджетних відносин в Україні.

Метою даної статті є розробка методичного забезпечення вдосконалення системи податково-бюджетних відносин з урахуванням критеріїв їх ефективності.

Тенденції розвитку податково-бюджетних відносин в Україні свідчать про наявність низки проблем у забезпеченні сталого регіонального розвитку, що підлягають вирішенню, серед них: надмірна централізація державного управління регіональним розвитком; нераціональний перерозподіл функцій управління між центральними та регіональними органами влади, що призводить до їх дублювання та зростання адміністративних витрат; недостатність фінансового забезпечення делегованих функцій і, відповідно, низька якість послуг, які надаються на місцевому рівні; відсутність достатньої прозорості розподілу міжбюджетних трансфертів; корупційні чинники; відсутність ефек-

тивних механізмів стимулювання органів місцевого самоврядування, спрямованих на активізацію діяльності щодо забезпечення фінансової самодостатності регіонів; посилення диференціації областей за основними соціально-економічними показниками і, як правило, відсутність кореляції з обсягами державної підтримки регіонів, що негативно впливає на підтримання територіальної єдності й цілісності держави, та ін.

Уже зроблено перші кроки до підвищення конкурентоспроможності національної економіки та регіонального розвитку в межах розробки "Стратегії реформ – 2020" [1]. Так, Міністерство фінансів України розробило пропозиції щодо внесення змін до Бюджетного [2] та Податкового [3] кодексів України в частині децентралізації фінансів, зміцнення матеріальної та фінансової основ місцевого самоврядування [4]. Запропонована Міністерством фінансів модель побудови фінансового забезпечення місцевих бюджетів передбачає радикальні зміни до підходів формування дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів визначення засад трансфертної політики та організації міжбюджетних відносин [5]. Реальну самостійність місцеві бюджети можуть мати тільки за умови їх фінансової незалежності [6].

Головними завданнями нової моделі міжбюджетних відносин міністерство називає забезпечення бюджетної автономії та фінансової самостійності місцевих бюджетів, самостійне, незалежне формування й затвердження місцевих бюджетів, закріплення за кожною ланкою самоврядування стабільної дохідної бази для реалізації їх функцій, скасування механізму вилучення коштів до державного бюджету [4]. Однак реальні законодавчо врегульовані дії ще попереду.

Як зазначає С. Грінєвська, "...удосконалення міжбюджетних стосунків при розробці пріоритетних напрямів саморозвитку є інноваційним інструментом побудови ефективною регіональної економіки, що пов'язано з фінансовим забезпеченням функцій органів регіональної влади" [7].

Досягнення цієї мети потребує розробки та обґрунтування теоретико-методичного забезпечення вдосконалення системи податково-бюджетних відносин (рис. 1).

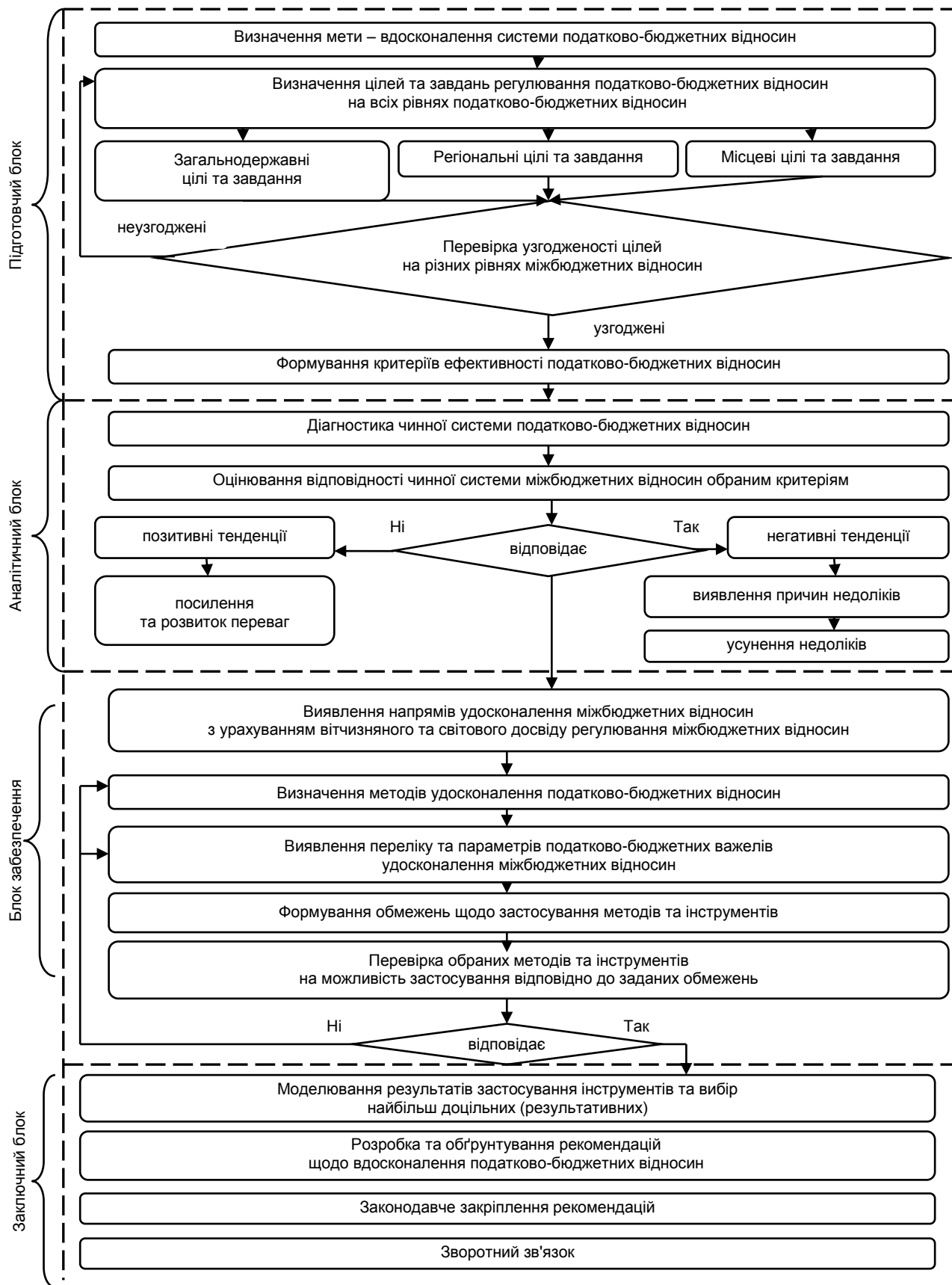

Рис. 1. Методичний підхід до вдосконалення системи податково-бюджетних відносин

Методичний підхід до вдосконалення системи податково-бюджетних відносин має складатися з чотирьох блоків, кожен з яких включає послідовність етапів.

До підготовчого блоку входить визначення мети, критеріїв ефективності міжбюджетних відносин.

Аналітичний блок базується на проведенні діагностики чинної системи податково-бюджетних відносин, оцінюванні відповідності чинної системи обраним критеріям ефективності податково-бюджетних відносин.

Блок забезпечення передбачає виявлення напрямів удосконалення податково-бюджетних відносин з урахуванням вітчизняного та світового досвіду регулювання цих відносин, визначення методів, інструментів удосконалення податково-бюджетних відносин та визначення їх ефективності тощо.

Заключний блок – формування раціонального інструментарію та законодавчого забезпечення – формують етапи з моделювання результатів застосування інструментів та вибір найбільш доцільних, розробки й обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення міжбюджетних відносин, їх законодавчого забезпечення та зворотного зв'язку.

На першому етапі методичного підходу визначається загальна мета. Невід'ємною складовою будь-якого механізму, процесу вдосконалення є цільова компонента. Без встановлення мети заходу неможлива розробка та організація його ефективного перебігу.

При цьому мають бути розроблені й підпорядковані загальній меті цілі та завдання для всіх рівнів системи і суб'єктів.

У запропонованому методичному підході головною метою є вдосконалення системи податково-бюджетних відносин. Для її досягнення необхідно сформувати цілі та завдання для суб'єктів усіх рівнів міжбюджетних відносин: загальнодержавні, регіональні, місцеві цілі та завдання.

Визначені цілі мають бути підпорядковані загальній меті та бути узгоджені на всіх рівнях міжбюджетних відносин [8]. У разі неузгодженості цілей та завдань регулювання податково-бюджетних відносин вони підлягають перегляду та корегуванню. Основними умовами результативності методичного підходу є узгодженість цілей усіх рівнів міжбюджетних відносин та їх ієрархічна підпорядкованість на всіх рівнях (рис. 2).

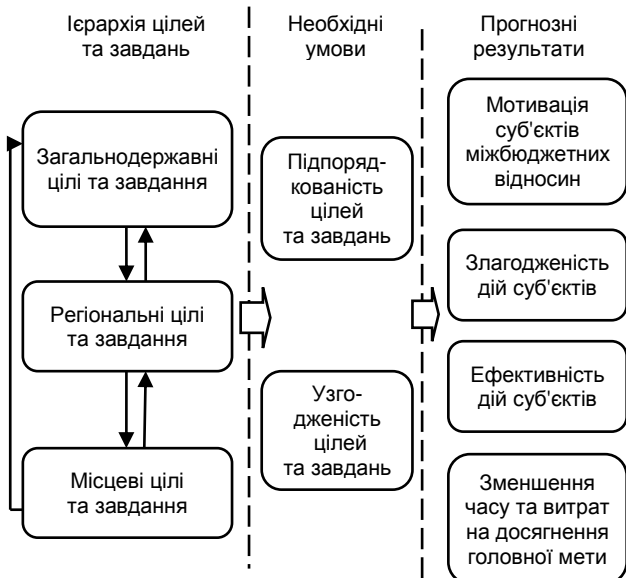

Рис. 2. Узгодженість цільової компоненти методичного підходу до реформування податково-бюджетних відносин

Узгодженість цільової компоненти механізму регулювання податково-бюджетних відносин є передумовою злагодженої співпраці суб'єктів міжбюджетних відносин на всіх рівнях ієрархії для досягнення головної мети.

Після досягнення узгодженості цілей і завдань у сфері міжбюджетних відносин на всіх рівнях слід переходити до формування критеріїв ефективності податково-бюджетних відносин.

До основних критеріїв ефективності податково-бюджетних відносин слід віднести: підвищення рівня фінансової незалежності (самозабезпеченості) регіонів; рівень зростання дохідної частини місцевих бюджетів; частку цільових субсидій у структурі міжбюджетних трансфертів; частку дотацій вирівнювання у структурі міжбюджетних трансфертів; співвідношення цільової (субсидії) та нецільової (дотації вирівнювання) складових міжбюджетних трансфертів; зниження кількості залежних від центрального бюджету регіонів; частку податкових надходжень, неподаткових доходів і дотацій у доходах відповідних бюджетів; частку регіонів-донорів; частку регіонів-реципієнтів; рівень соціально-економічних показників регіонального розвитку; розмір та структуру втрат від міжбюджетних потоків бюджетних коштів; рівень використання стратегічного (економічного, податкового) потенціалу регіону; рівень зростання нових робочих місць у регіоні; рівень зростання інноваційно-інвестиційної активності в регіоні тощо.

Наступним блоком методичного підходу є діагностика чинної системи міжбюджетних відносин, що дозволяє простежити їх тенденції в Україні, їх динаміку та результати на конкретний період часу (рис. 3).

Рис. 3. Складові діагностики чинної системи податково-бюджетних відносин

Діагностика починається з визначення її напрямів. Стосовно діагностики тенденцій чинної системи міжбюджетних відносин, основними напрямами та індикаторами дослідження слід вважати наступні:

аналіз законодавчого забезпечення міжбюджетних відносин, що дозволяє виявити цілі, спрямованість кожного нормативно-правового акта у сфері міжбюджетних відносин і їх взаємозв'язок і узгодженість, виділити переваги та недоліки внесення змін у законодавчу базу та оцінити наслідки для податково-бюджетних відносин між центром та регіонами;

оцінювання податкових джерел формування місцевих бюджетів, що дозволяє проаналізувати структуру, достатність, ефективність податкових надходжень, дослідити динаміку надходжень місцевих податків і зборів, виявити ті податки, що найбільше впливають на формування дохідної частини бюджету, виявити вади у формуванні бюджетів та напрями раціоналізації їх структури та розміру [9];

оцінювання видатків місцевих бюджетів – аналіз видатків місцевих бюджетів (розміру, структури), їх частки у ВВП, розподілу областей України за рівнем видатків на одну особу та співвідношення з рівнем соціально-економічного розвитку;

оцінювання відповідності рівня податкового навантаження видатковій частині державних і місцевих бюджетів, яке полягає у визначенні податкового навантаження на економічно активне населення, співвідношення податкових надходжень та видаткової частини державного і місцевого бюджетів;

дослідження рівня розподілу міжбюджетних трансфертів з державного бюджету між регіонами, що полягає в дослідженні структури міжбюджетних трансфертів за основними напрямами, динаміки обсягів трансфертів у розрахунку на душу населення в регіонах, порівнянні рівня ВВП та розміру міжбюджетних трансфертів; відповідності дохідної і видаткової частин місцевих бюджетів, що дозволяє виявити переваги та недоліки застосування міжбюджетних трансфертів;

аналіз міжбюджетних фінансових потоків, що дозволяє визначати частку трансфертів у доходах місцевих бюджетів за періодами, що аналізуються, взаємовідносини між державним та місцевими бюджетами, виділити області, що переважають за окремими складовими трансфертів, тощо [10];

аналіз зв'язку між рівнем соціально-економічного розвитку регіонів та податково-бюджетними показниками, що передбачає дослідження тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів, їх динаміки, відповідності рівню фінансової забезпеченості регіонів тощо.

Серед методів діагностики тенденцій чинної системи міжбюджетних відносин слід виокремити аналіз статистичної інформації, кластерний аналіз, графічний метод, моделювання та ін.

Після виявлених тенденцій міжбюджетних відносин слід проводити оцінювання відповідності чинної системи міжбюджетних відносин обраним критеріям ефективності.

У разі невідповідності критеріям виокремлюються негативні тенденції в міжбюджетних відносинах, виявляються їх причини та розробляються напрями усунення наявних проблем.

Окрім наявних проблем у податково-бюджетних відносинах слід враховувати й потенційні загрози, що можуть бути сформовані під впливом різноманітних факторів та впливати з недосконалої системи законодавчого, організаційного та іншого забезпечення міжбюджетних відносин (рис. 4).

Рис. 4. Проблеми та переваги чинної системи міжбюджетних відносин

Блок забезпечення у методичному підході включає виявлення напрямів удосконалення міжбюджетних відносин з урахуванням вітчизняного та світового досвіду регулювання міжбюджетних відносин (рис. 5).

Рис. 5. Особливості вибору напрямів удосконалення податково-бюджетних відносин

Серед переліку можливих альтернативних напрямів удосконалення податково-бюджетних відносин слід виділити ті, що: базуються на вітчизняному досвіді; базуються на світовому досвіді, які слід враховувати в процесі розробки напрямів удосконалення податково-бюджетних відносин.

Однак не всі альтернативи, що було ефективно застосовані в закордонних країнах, матимуть аналогічно позитивний результат і в процесі реформування податково-бюджетних відносин в Україні. При цьому слід враховувати форму державного устрою країн, державні пріоритети розвитку, особливості адміністративно-територіального устрою та ін.

Наступний етап полягає у визначенні методів удосконалення податково-бюджетних відносин, до яких слід віднести: метод відсоткових відрахувань; метод надання

фінансової допомоги місцевим бюджетам на основі формульного підходу; програмно-цільовий метод тощо.

Для вибору групи методів слід зважати на переваги та недоліки кожного з методів і особливості їх застосування, що можна зробити за рахунок використання SWOT-аналізу.

Відповідно до обраних методів необхідно сформулювати можливі переліки та параметри податково-бюджетних важелів удосконалення міжбюджетних відносин.

Раціональну структуру податкових надходжень до місцевих бюджетів слід обґрунтовувати на основі сценарного підходу та імітаційного моделювання.

Однак часткове закріплення загальнодержавних податків за місцевими бюджетами вирішує лише незначну частину проблеми фінансового забезпечення регіонів, тому також необхідно перерозподіляти повноваження між ланками влади щодо регіонального розвитку, а саме слід надавати більше повноважень місцевим органам влади у вирішенні економічних питань та ін.

Формування обмежень щодо застосування методів та інструментів виступає у якості наступного етапу методичного підходу.

Світова практика налічує низку методів та інструментів регулювання міжбюджетних інструментів, однак з урахуванням ситуаційного підходу слід зауважити, що залежно від конкретного періоду часу, впливу множини факторів у конкретній країні іноді неможливе їх застосування повністю або частково.

Тому слід сформувати обмеження щодо застосування методів та інструментів регулювання міжбюджетних відносин, які мають відсіювати недоцільні інструменти.

До таких обмежень слід віднести: особливості законодавства, адміністративно-територіальний устрій держави, форму державного устрою, розмір та стан бюджету; ресурсний потенціал регіону тощо.

Отже, на наступному етапі проводиться перевірка обраних методів та інструментів на можливість застосування відповідно до заданих обмежень.

У разі невідповідності встановленим обмеженням слід переглянути сукупність методів та інструментів, що було обрано. У випадку відповідності переходять до наступного блоку методичного підходу – заключного.

Заключний блок передбачає визначення ефективності запропонованих напрямів, методів, інструментів удосконалення податково-бюджетних відносин та відстеження їх у процесі реалізації конкретних заходів.

Першим етапом даного блоку є моделювання результатів застосування інструментів та вибір найбільш доцільних (результативних). Обрані альтернативи інструментів з різними параметрами мають бути перевірені на практиці конкретних регіонів або груп регіонів з визначеними репрезентантами групи (наприклад, на основі моделювання визначаються варіанти закріплення податку на прибуток та ПДВ для різних кластерів регіонів України та раціональні параметри даного закріплення).

Розробка та обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення податково-бюджетних відносин – наступний етап методики, що заснований на розробці конкретних рекомендацій щодо виявлених на початку переваг та проблем у податково-бюджетній сфері відносин між центром та регіонами.

Запропоновані напрями вдосконалення податково-бюджетних відносин матимуть не тільки теоретико-методичний, а й практичний результат і ефективність тільки за умови законодавчого закріплення рекомендацій. При цьому слід наводити чинну редакцію пункту, який пропонується корегувати, нову його редакцію та очікувані результати від внесених змін.

Важливим етапом у заключному блоці методичного підходу є зворотний зв'язок. На цьому етапі здійснюється

вимірювання та оцінювання наслідків було прийняття рішення або зіставлення фактичних результатів з прогнозними.

Зворотний зв'язок, тобто надходження даних про те, що відбувалося до і після реалізації розроблених заходів щодо вдосконалення податково-бюджетних відносин, дозволяє скорегувати їх на початкових стадіях без негативних наслідків.

Контрольними точками мають виступати індикатори макроекономічного та регіонального розвитку на базі статистичної інформації, що акумулюється в Державній службі статистики, Міністерстві доходів і зборів тощо.

Таким чином, розроблений методичний підхід до вдосконалення системи податково-бюджетних відносин між центром та регіонами, на відміну від наявних, базується на виборі раціональних методів та інструментів на основі перевірки їх відповідності сформованим обмеженням та критеріям ефективності міжбюджетних відносин і виборі їх раціональних параметрів з використанням імітаційного моделювання та наступним законодавчим закріпленням пропозицій.

Запропонований методичний підхід, який полягає в послідовних діях з виявлення переваг та проблем у сфері податково-бюджетних відносин і реалізація заходів відносно подолання проблем й підтримки та розвитку переваг дозволить розробити конкретні рекомендації щодо законодавчого врегулювання ідентифікованих проблем та забезпечити стійке соціально-економічне зростання в країні в цілому та її регіонах.

Розробка напрямів удосконалення фінансової політики регіонального розвитку з урахуванням вимог європейських стандартів, конкретних рекомендацій щодо реформування податково-бюджетних відносин між центральними та регіональними органами влади, а також їх законодавче закріплення дозволить поступово вирішити важливу науково-практичну проблему зміцнення фінансової самодостатності регіонів та в цілому сприяти соціально-економічному розвитку регіонів України.

Подальші наукові дослідження цієї проблеми лежать у площині розробки концептуального підходу до формування потенціалу саморозвитку регіонів на основі самозабезпечення.

Література: 1. Презентація "Стратегія реформ – 2020" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/31305.html>. 2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20120205>. 3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція від 08.07.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 4. Інформаційне агентство УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.unian.ua/finance/936786-u-minfini-rozpozvili-yak-bude-viglyadati-detsentralizatsiya-byudjetnoji-sistemi.html>. 5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. 6. Савчук Н. В. Міжбюджетні відносини в бюджетній системі України / Н. В. Савчук // Економіка розвитку. – 2014. – № 1 (69). – С. 112–121. 7. Гриневська С. М. Модернізація національної економіки шляхом забезпечення саморозвитку регіонів / С. М. Гриневська // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11 (137). – С. 169–174. 8. Налогово-бюджетные аспекты регионального развития : монография / [Ю. Б. Иванов, И. А. Майбуров, О. Ю. Иванова и др.] ; под. общ. ред. Ю. Б. Иванова. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2013. – 344 с. 9. Иванова О. Ю. Особенности бюджетного стимулирования развития реального сектора экономики / О. Ю. Иванова // Бизнес Информ. – 2012. – № 9. – С. 77–80. 10. Иванова О. Ю. Налогово-бюджетные инструменты обеспечения конкуренто-

способности регионов: разграничение сфер применения / О. Ю. Иванова // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. (Економіка, право). – 2013. – № 1 (60). – С. 80–86.

References: 1. Prezentatsiia "Stratehiia reform – 2020" [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.president.gov.ua/news/31305.html>. 2. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 No. 2456-VI [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. 3. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 No. 2755-VI (redaktsiia vid 08.07.2012) [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 4. Informatsiine ahentstvo UNIAN [Electronic resource]. – Access mode : <http://economics.unian.ua/finance/936786-u-minfini-rozpovili-yak-bu-de-viglyadati-detsentrali-zatsiya-byudjetnoji-sistemi.html>. 5. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy. – Access mode : <http://www.minfin.gov.ua>. 6. Savchuk N. V. *Mizhbiudzhetni vidnosyny v biudzhetnii systemi Ukrainy* [Intergovernmental relations in the budgetary system of Ukraine] / N. V. Savchuk // *Ekonomika rozvytku*. – 2014. – No. 1 (69). – P. 112–121. 7. Hrinevska S. M. *Modernizatsiia natsionalnoi ekonomiky shliakhom zabezpechennia samorozvytku rehioniv* [The modernization of the national economy by providing regions' selfdevelopment] / S. M. Hrinevska // Aktualni problemy ekonomiky. – 2012. – No. 11 (137). – P. 169–174. 8. *Nalogo-byudzhetye aspekty regionalnogo rozvitya : monografiya* [Fiscal aspects of regional development : monograph] / [Yu. B. Ivanov, I. A. Mayburov, O. Yu. Ivanova et al.] ; pod. obshch. red. Yu. B. Ivanova. – Kh. : ID "INZhEK", 2013. – 344 p. 9. Ivanova O. Yu. *Osoblyvosti biudzhethoho stymulivannia rozvytku realnoho sektoru ekonomiky* [Features of the fiscal stimulus of the real economy] / O. Yu. Ivanova // *Biznes Inform.* – 2012. – No. 9. – P. 77–80. 10. Ivanova O. Yu.

Nalogo-byudzhetye instrumenty obespecheniya konkurentosposobnosti regionov: razgranichenie sfer primeneniya [Fiscal instruments to ensure the competitiveness of regions: delineation of applications] / O. Yu. Ivanova // *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy.* (Ekonomika, pravo). – 2013. – No. 1 (60). – P. 80–86.

Інформація про автора

Іванова Ольга Юрїївна – канд. екон. наук, доцент, докторант Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (61022, Україна, м. Харків, пл. Свободи, 5, Держпром, під'їзд 7, поверх 8, e-mail: laptevaou@gmail.com).

Информация об авторе

Іванова Ольга Юрьевна – канд. екон. наук, доцент, докторант Научно-исследовательского центра индустриальных проблем развития НАН Украины (61022, Украина, г. Харьков, пл. Свободы, 5, Госпром, подъезд 7, этаж 8, e-mail: laptevaou@gmail.com).

Information about the author

O. Ivanova – PhD in Economics, Associate Professor, doctoral student of the Research Center of Industrial Problems of Development of the National Academy of Sciences of Ukraine (5 Svo-body Sq., Derzhprom, entrance 7, floor 8, 61022, Kharkiv, Ukraine, e-mail: laptevaou@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
25.11.2014 р.*

УДК 336.71:330.33

JEL Classification: G21; D91

АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ ДО ЦИКЛІЧНОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ

Чмута І. М.

Запропоновано формувати систему фінансового менеджменту банку з урахуванням стадії його життєвого циклу. Узагальнено підходи до визначення стадій життєвого циклу банку та обґрунтовано їх перелік: становлення, прискорене зростання показників, що відображають кількісні зміни в діяльності банку; прискорене зростання показників, що відображають якісні зміни в діяльності банку; помірне зростання; уповільнене зростання; рання зрілість; зрілість; "паразитична" зрілість; спад та ліквідація. Виділено фінансові показники, які потребують посиленого контролю на кожній стадії життєвого циклу банку, і встановлено пріоритетні заходи фінансового менеджменту відповідно до особливостей цих стадій.

Ключові слова: банк, фінансовий менеджмент, життєвий цикл, стадія життєвого циклу, моделі життєвого циклу, фінансові показники.